

بررسی سنجش فساد اداری و اقتصادی

در دهه‌های اخیر در بسیاری از رسانه‌ها و حتی سخنان مقام‌های کشور، استنادهای قابل توجهی به فساد و نحوه اندازه‌گیری آن شده است، به طوری که در چند دهه اخیر بسیاری از سازمان‌ها از جمله: سازمان شفافیت بین‌المللی، بنیاد برتلسمن، بنیاد خانه آزادی، مؤسسه اکونومیست و... با استفاده از پارامترهای مختلفی از جمله: پاسخگویی دولت، میزان رشوه و... فساد را اندازه‌گیری می‌کنند و برای آن شاخص‌هایی ارائه می‌دهند. در این بین، برخی بر این باورند که شاخص‌های ارائه شده از سوی این سازمان‌ها با نگاه سیاسی و جانب‌دارانه‌ای رتبه‌بندی کشورها را انجام می‌دهند نه با واقعیت‌های موجود در مورد فساد، از این رو، یکی از راهکارهای موجود، بومی‌سازی شاخص ادراک فساد در کشور است.

جلوگیری از نوسازی اجتماعی. بنابراین، اندازه‌گیری فساد در جوامع یکی از راه‌هایی است که موجب ایجاد انگیزه برای مقابله و مبارزه با آن می‌شود. در این گزارش برخی شاخص‌های مرتبط با فساد و بررسی فساد در بخش‌های دولتی توسط سازمان‌ها، مؤسسه‌ها و بنیادهای مختلف به همراه نحوه سنجش و اندازه‌گیری شاخص‌ها توسط سازمان‌های مربوط گردآوری شده است. در نهایت، با بهره‌گیری از نحوه سنجش و اندازه‌گیری فساد در سازمان‌های مختلف دنیا، راهکار بومی‌سازی شاخص‌های فساد ارائه می‌شود.

۱- بررسی سنجش فساد اداری و اقتصادی

به منظور بررسی چگونگی سنجش فساد اداری و اقتصادی از شاخص‌ها و پارامترهای مختلفی که توسط سازمان‌های مختلف در جهان ارائه می‌شود، استفاده شده است. شاخص‌هایی که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته‌اند عبارت‌اند از: شاخص

یکی از پرسش‌های اساسی در زمینه فساد اقتصادی این است که چگونه می‌توان فساد را اندازه‌گیری کرد؟ زیرا فساد پدیده‌ای است که نمی‌توان به طور مستقیم آن را اندازه گرفت. با این حال، در طول چند دهه گذشته شاخص‌های متمرکز برای اندازه‌گیری فساد رشد کرده‌اند. شاخص‌هایی مانند شاخص ادراک فساد، شاخص تمایل به دریافت و پرداخت رشوه و... برای ارائه شاخص‌های فساد، هر سازمانی از پارامترهای مختلفی استفاده می‌کند؛ برای مثال، سازمان شفافیت بین‌المللی از نظرسنجی برای ارائه شاخص ادراک فساد بهره می‌برد.

اندازه‌گیری فساد و ارائه آن در جوامع از این جهت مهم است که کشورها را در جریان میزان فعالیت‌های غیرقانونی موجود در جامعه قرار می‌دهد و آنها را به سمت مبارزه مؤثرتر با فساد سوق می‌دهد، زیرا وجود فساد در جامعه پیامدهای منفی بسیاری به همراه دارد، از جمله: جلوگیری از توسعه اقتصادی، بی‌اثر کردن سیاست‌های اصلاحی، مختل کردن توسعه سیاسی و

داده‌های مرجع، ۲- تغییر مقیاس داده‌های مرجع، ۳-
تجمیع داده‌های تغییر مقیاس یافته و سپس، گزارش یک
معیار اندازه‌گیری برای عدم قطعیت ۴- فرآیند محاسبه
که از یک سازوکار کنترل کیفیت استفاده می‌کند.

سازمان شفافیت بین‌المللی برای محاسبه شاخص
ادراک فساد از ۱۳ منبع استفاده می‌کند که هر کدام آمار
خاصی را در این خصوص ارائه می‌کنند:

۱- رتبه‌بندی‌های حاکمیت بانک توسعه آفریقا
(AFDB)^۱.

۲- شاخص‌های مدیریت پایدار بنیاد برتلمن در
آلمان (BF (SGI))^۲.

۳- شاخص تحولات بنیادین بنیاد برتلمن در آلمان
(BF (TI))^۳.

۴- واحد اطلاعات اکونومیست در انگلستان
(EIU)^۴.

۵- خانه آزادی در ایالات متحده آمریکا (FH)^۵.

۶- بینش جهانی در ایالات متحده آمریکا (GI)^۶.

۷- انجمن بین‌المللی توسعه مدیریت در سویس
(IMD)^۷.

۸- مشاوره در مورد خطر سیاسی و اقتصادی در
هنگ کنگ (PERC)^۸.

۹- راهنمایی ریسک بین‌المللی خدمات خطرات
سیاسی (PRS)^۹.

ادراک فساد ارائه شده توسط سازمان شفافیت
بین‌المللی، شاخص کنترل فساد ارائه شده توسط
بانک جهانی، شاخص تمایل به پرداخت رشوه ارائه
شده توسط سازمان شفافیت بین‌المللی، ارزیابی
وضعیت نهادی کشورها در زمینه فساد توسط بانک
توسعه آفریقا، بررسی سوءاستفاده مسئولان دولتی از
موقعیت خود برای منافع شخصی توسط بنیاد
برتلمن، بررسی فساد در بخش دولتی توسط
مؤسسه اکونومیست و ادراک درجه فساد در بین
دولتمردان توسط بخش عمومی توسط سازمان خانه
آزادی که در این گزارش ضمن معرفی شاخص‌ها و
پارامترهای بیان‌کننده میزان فساد، نحوه اندازه‌گیری و
سنجش آنها توسط سازمان ذی‌ربط ارائه می‌شود.

۱-۱- شاخص ادراک فساد

شاخص ادراک فساد نخستین بار در سال ۱۹۹۵
به‌عنوان شاخص ترکیبی برای سنجش ادراک فساد در
بخش دولتی کشورهای مختلف توسط سازمان
شفافیت بین‌المللی ارائه شد. طی سال‌های ۱۹۹۵ تا
۲۰۱۸ هم منابع مورد استفاده برای تدوین شاخص
ادراک فساد و هم متدولوژی (روش‌شناسی) محاسبه
این شاخص تغییر کرده و اصلاح شده است.

متدولوژی محاسبه شاخص ادراک فساد، ۴ گام
اساسی را شامل می‌شود که عبارت‌اند از: ۱- انتخاب

- 1- African Development Bank Governance Ratings
- 2- Bertelsmann Foundation Sustainable Governance Indicators
- 3- Bertelsmann Foundation Transformation Index
- 4- Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings
- 5- Freedom House Nations in Transit
- 6- Global Insight Country Risk Ratings
- 7- IMD World Competitiveness Yearbook
- 8- Political and Economic Risk Consultancy
- 9- Political Risk Services International Country Risk Guide

- وجود قوانین کافی در مورد افشای مالی، جلوگیری از تعارض منافع و دسترسی به اطلاعات.
- محافظت قانونی از گزارشگران تخلف، روزنامه‌نگاران و مأموران تحقیق.^۵

۱-۱- شاخص کنترل فساد

شاخص کنترل فساد، میزان اعمال قدرت عمومی برای منافع شخصی، اعم از فعالیت‌های کوچک و بزرگ و همچنین تسخیر دولت توسط نخبگان برای کسب منافع شخصی را شامل می‌شود. این شاخص هر ساله توسط بانک جهانی محاسبه و رایه می‌شود. در جدول شماره ۱، منابعی که بانک جهانی برای محاسبه شاخص کنترل فساد از آنها استفاده می‌کند، رایه شده است.

خانه آزادی یک ارگان مستقر در آمریکا است. این ارگان از جمله سازمان‌هایی است که در خصوص ادراک بخش عمومی از درجه فساد در بین دولتمردان تحقیق می‌کند و در این راستا جوانب مختلفی را در نظر می‌گیرد و برپایه آنها شاخصی برای فساد رایه می‌کند.

۱۰- بانک جهانی - سیاست کشور و ارزیابی نهادی (WB).^۱

۱۱- نظرسنجی اجرایی مجمع اقتصادی جهانی (WEF).^۲

۱۲- پروژه قانون عدالت جهان از شاخص قانون (WJP).^۳

۱۳- پروژه انواع مختلف دموکراسی (VDEM).^۴

بنابراین شاخص ادراک فساد برگرفته از ۱۳ منبع داده‌ای است که ارزیابی کارشناسان و مدیران اجرایی بخش خصوصی در مورد برخی رفتارهای مفسدانه در بخش دولتی را در خود گنجانده و برخی از آنها عبارت‌اند از:

- رشوه‌خواری.
- منحرف کردن بودجه‌های دولت.
- استفاده از جایگاه دولتی برای منافع شخصی.
- پارتی‌بازی در خدمات شهری.
- فساد سیاسی سیستماتیک که در آن منافع شخص به‌طور مستقیم بر تصمیم‌گیری‌های دولتی اثر می‌گذارد (لابی‌گری بخش خصوصی برای تحت تأثیر قرار دادن تصمیمات دولتی برای منافع خودی).
- توانایی‌های دولت برای تقویت سازوکارهای صداقت.
- پی‌گیری مؤثر مقام‌های دولتی فاسد.
- کاغذبازی و فشار اداری بیش‌ازحد.

- 1- World Bank Country Policy and Institutional Assessment
- 2- World Economic Forum Executive Opinion Survey (EOS)
- 3- World Justice Project Rule of Law Index
- 4- Varieties of Democracy Project

۵- / سازمان شفافیت بین‌المللی.

جدول ۱- منابع مورد استفاده بانک جهانی برای محاسبه شاخص کنترل فساد

مفهوم اندازه‌گیری شده در منابع نماینده	
فساد در بین مقام‌های دولتی	
اعتماد عمومی به سیاستمداران	
واگذاری بودجه عمومی	
پرداخت‌های نامنظم در صادرات و واردات	
پرداخت‌های نامنظم در خدمات عمومی	
پرداخت‌های نامنظم در جمع‌آوری مالیات	
پرداخت‌های نامنظم در قراردادهای عمومی	
پرداخت‌های نامنظم در تصرفات قضایی دولت	
سطح فساد ناچیز بین دولت و شهروندان	
سطح فساد بین اداره و مشاغل محلی	
سطح فساد بین اداره و شرکت‌های خارجی	
مفهوم اندازه‌گیری شده در منابع غیرنماینده	
شفافیت، پاسخگویی و فساد در بخش دولتی	
میزان درگیری دفتر ریاست‌جمهوری به فساد	
میزان درگیری قاضی و دادرسی به فساد	
میزان درگیری مقام‌های دولتی به فساد	
میزان پرداخت غیرقانونی بنگاه‌ها برای انجام فعالیت‌های روزمره	
میزان پرداخت غیررسمی شرکت‌ها به مقام‌های دولتی برحسب درصد کل فروش سالانه	
پرداخت اضافی بنگاه‌ها به مأموران امور مالیاتی، دادگستری و گمرک	
فراوانی رشوه توسط خانوار در امور آموزشی	
فراوانی رشوه توسط خانوار در امور قضایی	
فراوانی رشوه توسط خانوار در امور پزشکی	
فراوانی رشوه توسط خانوار در اداره‌های پلیس	
فراوانی رشوه توسط خانوار در امور مربوط به ترخیص	
فراوانی رشوه توسط خانوار در خدمات شهری	
پاسخگویی، شفافیت و فساد در مناطق روستایی	
فساد در قوه قضاییه	
فساد در دولت	
فساد در مجلس	

مأخذ: بانک جهانی.

جامعه به بررسی تجربه ادراک فساد مردم می‌پردازد. این نظرسنجی زیر نظر سازمان شفافیت بین‌المللی اجرا می‌شود. این سازمان شاخص تمایل به پرداخت رشوه

۱-۲- شاخص تمایل به پرداخت رشوه

بارومتر فساد جهانی^۱ گسترده‌ترین نظرسنجی در سراسر جهان است که در مورد دیدگاه‌ها و تجارب فساد در

1- Global Corruption Barometer (GCB)

۳-۱- ارزیابی وضعیت نهادهای کشورها در زمینه فساد بانک توسعه آفریقا به ارزیابی وضعیت نهادهای کشورها در خصوص فساد می‌پردازد. این بانک از شاخص سیاست‌های اقتصادی کلان، سیاست‌های ساختاری کلان و سیاست‌های اجتماعی و توسعه برای ارزیابی نهادهای استفاده می‌کند که در جدول شماره ۲، ارائه شده است.

را که مختص بخش خصوصی است، ارائه می‌کند. در سال ۲۰۱۱، این سازمان شاخص تمایل به پرداخت رشوه را برای ۲۸ اقتصاد بزرگ جهان با توجه به احتمال رشوه دادنشان هنگام انجام معاملات در سطح گسترده بررسی کرد. برای انجام این کار نظر ۳۰۱۶ مدیر ارشد مؤسسه‌های بازرگانی در ۳۰ کشور جهان مورد بررسی قرار گرفت!

جدول ۲- شاخص‌های مرتبط با فساد مورد استفاده توسط بانک توسعه آفریقا

سیاست‌های اجتماعی و توسعه	سیاست‌های ساختاری کلان	سیاست‌های اقتصادی کلان
رشد منابع انسانی	مقررات محیط تجاری	سیاست‌های مالی
حمایت اجتماعی و کار	توسعه زیرساخت‌ها	کیفیت بودجه و مدیریت مالی
سهم استفاده از منابع عمومی	حقوق مالکیت و حکومت مبتنی بر قانون	میزان بهره‌وری عایدی‌ها
برابری جنسیتی	کیفیت سیاست‌های عمومی	سیاست‌های پولی
	شفافیت، پاسخگویی و فساد در بخش عمومی	سیاست‌های تجاری
	توسعه بخش مالی	یکپارچه‌گی منطقه‌ای
	سیاست‌ها و مقررات محیطی	سیاست‌های بدهی

مأخذ: Country Policy and Institutional Assessment (2018).

۴-۱- بررسی سوءاستفاده مسئولان دولتی از موقعیت خود برای منافع شخصی
بنیاد برتلسمن در مورد سوءاستفاده مسئولان دولتی از موقعیت خود برای منافع شخصی تحقیق می‌کند و در طول تحقیقات خود به دو پرسش پاسخ می‌دهد که آیا ترتیبات نهادی مناسبی برای سیاست‌های ضد فساد وجود دارد؟ و آیا به‌طور مؤثر و موفقیت‌آمیز فساد را مورد پی‌گیری قرار می‌دهند؟
بنیاد برتلسمن برای پاسخ به این دو پرسش اساسی از شاخص‌های حکومت‌داری پایدار (SGI) استفاده می‌کند که یک گروه متخصص در خصوص نحوه به‌دست آوردن

فساد، تعارض منافع، انحراف منابع مالی و اقدام‌های ضد فساد و دستاوردهای آن از متغیرهای مورد بررسی برای برآورد شاخص توسط بانک توسعه آفریقا هستند. در خصوص ارزیابی فساد، شفافیت و پاسخگویی در بخش دولتی، ۳ دسته ارزیابی صورت می‌گیرد که عبارت‌اند از:
▪ پاسخگویی مجریان به نهادهای ناظر و کارمندان در خصوص عملکردشان.
▪ دسترسی جامعه مدنی به اطلاعات مربوط به امور عمومی.
▪ تسخیر دولت با واگذاری محدود منابع^۲.

۱- سازمان بارومتر فساد جهانی، زیرمجموعه سازمان شفافیت بین‌المللی است و تحت نظر این سازمان فعالیت می‌کند/ سازمان شفافیت بین‌المللی.
2- Country Policy and Institutional Assessment, 2018.

مقامها و اعلام دارایی‌ها توسط مقام‌های دولتی استفاده می‌کند تا در خصوص مهار فساد توسط دولت قضاوت کند. شاخص‌ها و ارکان مورد استفاده برای برآورد شاخص حکمرانی پایدار در جدول شماره ۳، ارائه شده است.

شاخص‌های حکومت‌داری فعالیت می‌کنند. این بنیاد با بررسی حسابرسی از هزینه‌های دولت، قوانین و مقررات تأمین مالی احزاب، دسترسی شهروندان و رسانه‌ها به اطلاعات، شفافیت سیستم تدارکات عامه، پاسخگویی

جدول ۳- شاخص‌ها و ارکان حکمرانی پایدار

حکومت‌داری		دموکراسی	عملکرد سیاسی		
ظرفیت پاسخگویی	ظرفیت اجرایی	فرآیندهای انتخاباتی	سیاست‌های زیست‌محیطی	سیاست‌های اجتماعی	سیاست‌های اقتصادی
- صلاحیت مشارکت شهروندان - ساختار نظارتی قانون‌گذاران - مشارکت احزاب و انجمن‌های ذی‌نفع	- هماهنگی‌های بین سازمانی - ابزار مبتنی بر شواهد - مشورت با کنشگران اجتماعی - سیاست‌های ارتباطی - اصلاحات سازمانی - قابلیت توافق و سازش - سیاست‌های اجرا	- دسترسی به اطلاعات - حقوق مدنی و آزادی سیاسی - حاکمیت قانون	- محیط زیست - حفاظت از محیط زیست جهانی	- آموزش - تأمین اجتماعی - سلامت - خانواده - بازنشستگی - یکپارچه‌سازی - زندگی امن - نابرابری جهانی	- بازار کار - مالیات - بودجه - نظام مالی جهانی - نوآوری و تحقیق

مأخذ: Transformation Index of the Bertelsmann Stiftung.

✓ چرایی برگزیدن برخی مقام‌ها توسط دولت که تخصص و مهارت لازم را ندارند.

✓ وجود یا نبود حسابرسی مستقل از مدیریت امور مالی دولتی.

✓ وجود یا نبود پرداخت رشوه به منظور تأمین قرارداد و به دست آوردن منافع!

۱-۶- ادراک درجه فساد در بین دولتمردان توسط بخش عمومی

خانه آزادی یک ارگان مستقر در آمریکا است. این ارگان از جمله سازمان‌هایی است که در خصوص ادراک بخش عمومی از درجه فساد در بین دولتمردان تحقیق می‌کند و در این راستا جوانب مختلفی را در نظر می‌گیرد و برپایه آنها شاخصی برای فساد ارائه می‌کند. در شکل شماره ۱، فهرست موارد مدنظر این سازمان در سنجش فساد ارائه شده است.

۱-۵- بررسی فساد در بخش دولتی

واحد اطلاعات اقتصاددانان در سال ۱۹۴۶ به‌عنوان یک سازمان تحقیقاتی برای روزنامه اکونومیست تأسیس شد. از همان سال، روزنامه اکونومیست به یک شرکت تحقیقاتی و مشاوره‌ای جهان تبدیل شده است و هوش تجاری را برای سیاست‌گذاران در سراسر جهان تولید می‌کند. سازمان اکونومیست به بررسی فساد در بخش دولتی در ابعاد مختلفی می‌پردازد که عبارت‌اند از:

✓ وجود یا نبود رویه‌های روشن و حساب‌دهی در راستای تخصیص و استفاده از وجوه عمومی.

✓ استفاده یا عدم استفاده وجوه عمومی توسط وزرا/ مقام‌های دولتی برای اهداف سیاسی خصوصی یا حزبی.

✓ عدم پاسخگویی به برخی از جریان‌های مالی در دولت.

✓ سوءاستفاده عمومی از منابع عمومی.

1- The Economist Foundation.

شکل ۱- موارد مدنظر بنیاد خانه آزادی برای تخمین میزان فساد در بین دولتمردان

مأخذ: مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری.

۲- ارزیابی و بررسی شاخص‌های جهانی

بتوان هر شاخصی را با توجه به تمام اطلاعات در دسترس تولید کرد، آن شاخص قابلیت اتکا را برای تحقیقات و حتی سیاست‌گذاری دارا خواهد بود.

در بخش‌های قبل برخی شاخص‌های بین‌المللی ارائه شده برای فساد بیان شدند. نخستین نکته‌ای که در خصوص این شاخص‌ها مطرح بوده، این است که هر کدام از شاخص‌های ارائه شده تنها برخی از جوانب فساد را مدنظر قرار می‌دهند و یک شاخص واحد که تمام موارد و زوایای فساد را مورد توجه قرار دهد، وجود ندارد. البته، جمع‌آوری تمام اطلاعات در خصوص فساد در کشور کار بسیار زمان‌بر و هزینه‌بری است و در عمل غیرممکن به نظر می‌رسد، اما اگر بتوان یک شاخص فساد طراحی کرد که بسیاری از زوایای مربوط را مورد توجه قرار دهد، این شاخص قابل اتکاست. از سوی دیگر، همان‌طور که بیان شد، برخی بر این باور هستند که شاخص‌های ارائه شده از سوی سازمان‌های یادشده با منظور سیاسی و غرض‌ورزی ارائه می‌شوند. اگر این موضوع را بپذیریم، بنابراین، نمی‌توان به این شاخص‌ها به‌منظور پی بردن میزان فساد یا میزان موفقیت در مهار فساد اتکا کرد. یکی از ایرادهای موجود در بخش تحقیقاتی کشور هم نداشتن مرکزی برای بومی‌سازی شاخص است. در صورتی که

جمع‌بندی و راهکارها

گزارش حاضر در خصوص بررسی سنجش فساد اداری و اقتصادی است. در این گزارش، به‌منظور بررسی نحوه سنجش و اندازه‌گیری فساد در دنیا، برخی شاخص‌های فساد ارائه شدند و پارامترهایی که در اندازه‌گیری آنها توسط سازمان‌های ذی‌ربط استفاده می‌شد، بیان شد. سازمان شفافیت بین‌المللی هر ساله برای ارائه شاخص ادراک فساد از ۱۳ منبع از جمله: رتبه‌بندی‌های حاکمیت بانک توسعه آفریقا، شاخص‌های مدیریت پایدار بنیاد برتلسمن در آلمان، شاخص تحولات بنیادین بنیاد برتلسمن در آلمان و... استفاده می‌کند و فعالیت‌های غیرقانونی مانند منحرف کردن بودجه‌های دولت، استفاده از جایگاه دولتی برای منافع شخصی، پارتی‌بازی در خدمات شهری و... را مدنظر قرار می‌دهد. این سازمان نخستین شاخص ادراک فساد را در سال ۱۹۹۵ ارائه کرد.

فساد در بخش‌های دولتی در کنار بررسی وضعیت نهادی، پاسخگویی مجریان به نهادهای ناظر و کارمندان در خصوص عملکردشان، دسترسی جامعه مدنی به اطلاعات مربوط به امور عمومی و تسخیر دولت با واگذاری محدود منابع را نیز مورد توجه قرار می‌دهد.

سازمان‌های دیگر مانند بنیاد برتلسمن، خانه آزادی و مؤسسه اکونومیست از جمله سازمان‌هایی هستند که فعالیت‌هایی را در زمینه بررسی و تخمین میزان فساد انجام می‌دهند.

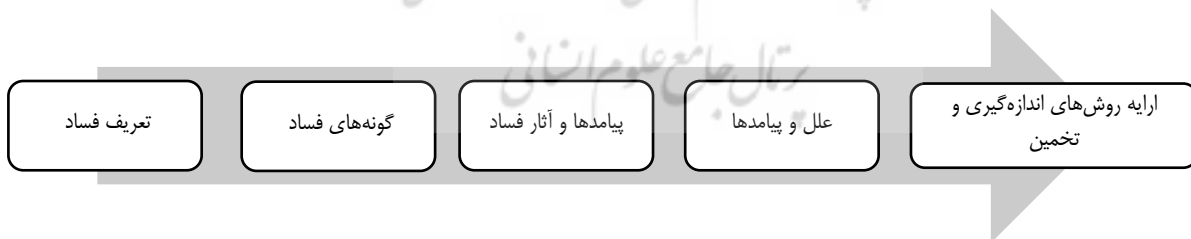
- **بومی‌سازی شاخص:** یکی از راهکارهای پیشنهادی شاخص‌سازی و بومی‌سازی شاخص‌های فساد است. بدین منظور پیشنهاد می‌شود برای بومی‌سازی شاخص گروهی تحصیل‌کرده و دارای تجربه تحقیقاتی و پژوهشی در زمینه فساد اداری و اقتصادی تشکیل شود و مراحل را برای ساخت شاخص فساد در ایران به ترتیب اولویت به انجام برساند. مراحل بومی‌سازی شاخص در کشور در شکل شماره ۲، ارائه شده است.

شاخص دیگری که توسط سازمان شفافیت بین‌المللی ارائه می‌شود، شاخص تمایل به پرداخت رشوه نام دارد که برای ارائه این شاخص از روشی موسوم به بارومتر فساد جهانی که یک نظرسنجی گسترده است، استفاده می‌شود.

بانک جهانی نیز هر ساله شاخصی به نام شاخص کنترل فساد را برای حدود ۲۰۰ کشور ارائه می‌دهد که برای تخمین این شاخص از مواردی مانند فساد در بین مقام‌های دولتی، پرداخت‌های نامنظم در صادرات و واردات، سطح فساد بین اداره‌ها و مشاغل محلی، میزان درگیری مقام‌های دولتی به فساد، فراوانی رشوه توسط خانوار در امور آموزشی، پاسخگویی، شفافیت و فساد در مناطق روستایی و... استفاده می‌شود.

بانک توسعه آفریقا از دیگر سازمان‌هایی است که وضعیت نهادی کشورها را با استفاده از سیاست‌های اقتصادی و ساختاری کلان و سیاست‌های اجتماعی و توسعه مورد ارزیابی قرار می‌دهد و برای تخمین میزان

شکل ۲- مراحل بومی‌سازی شاخص در ایران

جمع‌آوری شوند. آثار و پیامدهای هر نوع از فساد در جامعه مشخص شود. سپس، با عنایت به درجه اهمیت هر نوع فساد در جامعه و با توجه به آثار و پیامدهایی که هر فعالیت غیرقانونی می‌تواند به دنبال داشته باشد (و با استفاده از مدل‌های اقتصادی)، شاخص فساد تخمین زده شود.

همان‌طور که در شکل شماره ۲، مشاهده می‌شود، به‌منظور بومی‌سازی شاخص در ایران، ابتدا باید تعاریفی که برای فساد ارائه شده است، گردآوری شوند، سپس، گونه‌های مختلف فساد موجود یا فعالیت‌هایی که احتمال می‌رود در زمره فعالیت‌های غیرقانونی باشند، شناسایی و